

Homère Odyssée XIX texte grec

01-52 : Ulysse et Télémaque enlèvent les armes de la salle

... sous un prétexte mensonger

Αὐτὰρ ὁ ἐν μεγάρῳ ὑπελείπετο δῖος Ὀδυσσεύς ,
μνηστήρεσσι φόνον σὺν Ἀθήνῃ μερμηρίζων ·

αἴψα δὲ Τηλέμαχον ἔπεα πτερόεντα προσηύδα ·

« Τηλέμαχε , χρὴ τεύχε' ἀρήϊα κατθέμεν εἴσω
πάντα μάλ' · αὐτὰρ μνηστήρας μαλακοῖς ἐπέεσσι 5
παρφάσθαι , ὅτε κέν σε μεταλλῶσιν ποθέοντες ·

Ἐκ καπνοῦ κατέθηκ' , ἐπεὶ οὐκέτι τοῖσιν ἐφίκει
οἷά ποτε Τροίηνδε κιὼν κατέλειπεν Ὀδυσσεύς ,
ἀλλὰ κατήκισται , ὅσσον πυρὸς ἵκετ' αὐτμὴ ·
Πρὸς δ' ἔτι καὶ τόδε μείζον ἐνὶ φρεσὶν ἔμβαλε δαίμων 10
μή πως οἴνωθέντες , ἔριν στήσαντες ἐν ὑμῖν ,
ἀλλήλους τρώσῃτε κατασχύνῃτε τε δαῖτα
καὶ μνηστύν · αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος . »

ᾧ φάτο , Τηλέμαχος δὲ φίλῳ ἐπεπείθετο πατρί ,
ἐκ δὲ καλεσσάμενος προσέφη τροφὸν Εὐρύκλειαν · 15

[16] « Μαῖ' , ἄγε δὴ μοι ἔρυσον ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκας ,
ὄφρα κεν ἐς θάλαμον καταθείομαι ἔντεα πατρὸς
καλά , τά μοι κατὰ οἶκον ἀκηδέα καπνὸς ἀμέρδαι
πατρὸς ἀποικομένοιο · ἐγὼ δ' ἔτι νήπιος ἦα .
Νῦν δ' ἐθέλω καταθέσθαι , ἵν' οὐ πυρὸς ἴζेत' αὐτμὴ . » 20

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε φίλῃ τροφὸς Εὐρύκλεια ·
« Αἶ γὰρ δὴ ποτε , τέκνον , ἐπιφροσύνας ἀνέλοιο
οἴκου κήδεσθαι καὶ κτήματα πάντα φυλάσσειν .
Ἀλλ' ἄγε , τίς τοι ἔπειτα μετοικομένη φάος οἴσει ;
δμῳὰς δ' οὐκ εἷας προβλωσκέμεν , αἶ κεν ἔφαινον . » 25

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἦ᾽ οὐδα ·
« Ξεῖνος ὅδ' οὐ γὰρ ἀεργὸν ἀνέξομαι , ὅς κεν ἐμῆς γε
χοίνικος ἄπτηται , καὶ τηλόθεν εἰληλουθῶς . »

ᾧ φάτο ἄρ' ἐφώνησεν · τῇ δ' ἄπτερος ἔπλετο μῦθος .
Κλήϊσεν δὲ θύρας μεγάρων εἷ ναιεταόντων . 30

Τὼ δ' ἄρ' ἀναΐξαντ' Ὀδυσσεὺς καὶ φαίδιμος υἱὸς
 ἐσφόρεον κόρυθ' αὖτε καὶ ἀσπίδας ὀμφαλοέσσας
 ἔγχεά τ' ὀξυόεντα · πάροιθε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη ,
 χρύσειον λύχνον ἔχουσα , φάος περικαλλὲς ἐποίει .
 Δὴ τότε Τηλέμαχος προσεφώνεε ὃν πατέρ' αἶψα · 35

[36] « ὦ πάτερ , ἦ μέγα θαῦμα τόδ' ὀφθαλμοῖσιν ὀρῶμαι .

Ἐμπης μοι τοῖχοι μεγάρων καλαί τε μεσόδμαι ,
 εἰλάτιναί τε δοκοί , καὶ κίονες ὑψόσ' ἔχοντες
 φαίνοντ' ὀφθαλμοῖς ὥς εἰ πυρὸς αἰθομένοιο .
 Ἦ μάλα τις θεὸς ἔνδον , οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι . » 40

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς ·

« Σίγα καὶ κατὰ σὸν νόον ἴσχανε μηδ' ἐρέεινε ·
 αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν , οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν .
 Ἀλλὰ σὺ μὲν κατάλεξαι , ἐγὼ δ' ὑπολείψομαι αὐτοῦ ,
 ὄφρα κ' ἔτι δμῳᾶς καὶ μητέρα σὴν ἐρεθίζω · 45
 ἢ δέ μ' ὀδυρομένη εἰρήσεται ἀμφὶ ἕκαστα . »

Ὡς φάτο · Τηλέμαχος δὲ διέκ' ἀνδρείοιο βεβήκει
 κείων ἐς θάλαμον , δαΐδων ὕπο λαμπομενάων ,
 ἔνθα πάρος κοιμᾶτο , ὅτε μιν γλυκὺς ὕπνος ἰκάνοι ·
 ἔνθ' ἄρα καὶ τότε ἔλεκτο καὶ Ἡόα δῖαν ἔμιμνεν . 50
 Αὐτὰρ ὁ ἐν μεγάρῳ ὑπελείπετο δῖος Ὀδυσσεύς ,
 μνηστήρεσσι φόνον σὺν Ἀθήνῃ μερμηρίζων .

53-95 Ulysse et Pénélope (1) : Pénélope réprimande Méléanthe

Ἦ δ' ἔνν' ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελόπεια ,
 Ἀρτέμιδι ἰκέλη ἠὲ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ .
 Τῇ παρὰ μὲν κλισίῃν πυρὶ κάτθεσαν , ἔνθ' ἄρ' ἐφίζεν , 55
 δινωτὴν ἐλέφαντι καὶ ἀργύρῳ · ἦν ποτε τέκτων
 ποίησ' Ἰκμάλιος , καὶ ὑπὸ θρῆνυν ποσὶν ἦκε
 προσφυέ' ἐξ αὐτῆς , ὅθ' ἐπὶ μέγα βάλλετο κῶας .
 Ἐνθα καθέζετ' ἔπειτα περίφρων Πηνελόπεια .
 Ἦλθον δὲ δμῳαὶ λευκώλενοι ἐκ ἀνδρείοιο . 60
 Αἱ δ' ἀπὸ μὲν σῆτον πολὺν ἦρεον ἠδὲ τραπέζας

καὶ δέπα , ἔνθεν ἄρ ' ἄνδρες ὑπερμενέοντες ἔπινον ·
 πῦρ δ ' ἀπὸ λαμπτήρων χαμάδις βάλον , ἄλλα δ ' ἐπ ' αὐτῶν
 νήησαν ξύλα πολλά , φόως ἔμεν ἡδὲ θέρεσθαι .
 Ἦ δ ' Ὀδυσῆ ' ἐνένιπε Μελανθὸν δεύτερον αὖτις · 65

[66] « Ἐεῖν ' , ἔτι καὶ νῦν ἐνθάδ ' ἀνιήσεις διὰ νύκτα
 δινεύων κατὰ οἶκον , ὀπιπεύσεις δὲ γυναῖκας ;
 ἀλλ ' ἐξέλθε θύραζε , τάλαν , καὶ δαιτὸς ὄνησο ·
 ἢ τάχα καὶ δαλῶ βεβλημένος εἴσθα θύραζε . »

Τῆνδ ' ἄρ ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς · 70

« Δαιμονίη , τί μοι ᾧδ ' ἐπέχεις κεκοτηότι θυμῷ ;
 ἦ ὅτι δὴ ῥυπόω , κακὰ δὲ χροὶ εἵματα εἶμαι ,
 πτωχεύω δ ' ἀνὰ δῆμον ; ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει .
 Τοιοῦτοι πτωχοὶ καὶ ἀλήμονες ἄνδρες ἔασιν .
 Καὶ γὰρ ἐγὼ ποτε οἶκον ἐν ἀνθρώποισιν ἔναιον 75
 ὄλβιος ἀφνειὸν καὶ πολλάκι δόσκον ἀλήτη ,
 τοίφ' ὁποῖος ἔοι , καὶ ὅτευ κεχρημένος ἔλθοι ·
 ἦσαν δὲ δμῶες μάλα μυρίοι , ἄλλα τε πολλὰ
 οἴσιν τ' εὖ ζώουσι καὶ ἀφνειοὶ καλέονται .
 Ἀλλὰ Ζεὺς ἀλάπαξε Κρονίων (ἦθελε γάρ που) · 80
 τῷ νῦν μήποτε καὶ σύ , γύναι , ἀπὸ πᾶσαν ὀλέσσης
 ἀγλαίην , τῇ νῦν γε μετὰ δμῶῃσι κέκασσαι ,
 ἦν πῶς τοι δέσποινα κοτεσσαμένη χαλεπήνη ,
 ἦ Ὀδυσσεὺς ἔλθῃ · ἔτι γὰρ καὶ ἐλπίδος αἶσα .
 Εἰ δ ' ὁ μὲν ὥς ἀπόλωλε καὶ οὐκέτι νόστιμός ἐστιν , 85
 ἀλλ ' ἤδη παῖς τοῖος , Ἀπόλλωνός γε ἔκῃτι ,
 Τηλέμαχος · τὸν δ ' οὔτις ἐνὶ μεγάροισι γυναικῶν
 λήθει ἀτασθάλλους ' · ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἐστίν . »

ᾧ φάτο , τοῦ δ ' ἤκουσε περίφρων Πηνελόπεια ,
 ἀμφίπολον δ ' ἐνένιπε , ἔπος τ' ἔφατ' ἕκ τ' ὀνόμαζεν · 90

[91] « Πάντως , θαρσαλέη , κύον ἀδεές , οὔτί με λήθεις
 ἔρδουσα μέγα ἔργον , ὃ σῇ κεφαλῇ ἀναμάξεις ·
 πάντα γὰρ εὖ ἥδησθ ' , ἐπεὶ ἐξ ἐμεῦ ἔκλυες αὐτῆς ,
 ὥς τὸν ξεῖνον ἔμελλον ἐνὶ μεγάροισιν ἐμοῖσιν
 ἀμφὶ πόσει εἶρεσθαι , ἐπεὶ πυκινῶς ἀκάχημαι . » 95

96-163 Ulysse et Pénélope (2) : éloge de Pénélope

Le mensonge aux prétendants : la ruse du tissage

- Ἥ ῥα καὶ Εὐρυινόμην ταμὴν πρὸς μῦθον ἔειπεν ·
 « Εὐρυνόμη , φέρε δὴ δίφρον καὶ κῶας ἐπ' αὐτοῦ ,
 ὄφρα καθεζόμενος εἴπῃ ἔπος ἡδ' ἐπακούσῃ
 ὁ ξεῖνος ἐμέθεν · ἐθέλω δέ μιν ἐξερέεσθαι . »
- ᾽Ως ἔφαθ' · ἡ δὲ μάλ' ὀτραλέως κατέθηκε φέρουσα 100
 δίφρον ἐύξεστον , καὶ ἐπ' αὐτῷ κῶας ἔβαλλεν ·
 ἔνθα καθέζετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς .
 Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε περίφρων Πηνελόπεια ·
 « Ξεῖνε , τὸ μὲν σε πρῶτον ἐγὼν εἰρήσομαι αὐτή ·
 τίς πόθεν εἷς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς ; » 105
- Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς ·
 [107] « ὦ γύναι , οὐκ ἄν τίς σε βροτῶν ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν
 νεικέοι · ἥ γάρ σευ κλέος οὐρανὸν εὐρὺν ἰκάνει ,
 ὥστε τευ ἢ βασιλῆος ἀμύμονος , ὅστε θεουδῆς
 ἀνδράσιν ἐν πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισιν ἀνάσσων 110
 εὐδικίας ἀνέχῃσι , φέρῃσι δὲ γαῖα μέλαινα
 πυροὺς καὶ κριθάς , βρίθῃσι δὲ δένδρεα καρπῷ ,
 τίκτη δ' ἔμπεδα μῆλα , θάλασσα δὲ παρέχῃ ἰχθῦς ,
 ἐξ εὐηγεσίης , ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπ' αὐτοῦ .
 Τῷ ἐμὲ νῦν τὰ μὲν ἄλλα μετάλλα σῶ ἐνὶ οἴκῳ , 115
 μῆδ' ἐμὸν ἐξερέεινε γένος καὶ πατρίδα γαῖαν ,
 μή μοι μᾶλλον θυμὸν ἐνιπλήσης ὀδυνάων
 μνησαμένῳ · μάλα δ' εἰμὶ πολύστονος · οὐδέ τί με χρὴ
 οἴκῳ ἐν ἀλλοτρίῳ γοόωντά τε μυρόμενόν τε
 ἦσθαι · ἐπεὶ κάκιον πενθήμεναι ἄκριτον αἰεὶ · 120
 μή τις μοι δμῶν νεμεσῆσεται , ἡὲ σύγ' αὐτή ,
 φῆ δὲ δακρυπλῶειν βεβαρηότα με φρένας οἴνῳ . »
- Τὸν δ' ἡμείβειτ' ἔπειτα περίφρων Πηνελόπεια ·
 [124] « Ξεῖν' , ἦτοι μὲν ἐμὴν ἀρετὴν , εἰδὸς τε δέμας τε
 ὤλεσαν ἀθάνατοι , ὅτε Ἴλιον εἰσανέβαινον 125

Ἀργεῖοι , μετὰ τοῖσι δ' ἑμὸς πόσις ἦεν Ὀδυσσεύς
 εἰ κείνός γ' ἔλθων τὸν ἑμὸν βίον ἀμφιπολεύει ,
 μεῖζον κε κλέος εἶη ἑμὸν καὶ κάλλιον οὕτως .

Νῦν δ' ἄχομαι · τόσα γάρ μοι ἐπέσσευεν κακὰ δαίμων .

Ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι , 130
 Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ ,
 οἳ τ' αὐτὴν Ἰθάκην εὐδείελον ἀμφινέμονται ,
 οἳ μ' ἀεκαζομένην μνῶνται , τρύχουσι δὲ οἶκον .

Τῷ οὔτε ξείνων ἐμπάξομαι οὔθ' ἱκετάων 135
 οὔτε τι κηρύκων , οἳ δημιοεργοὶ ἔασιν ·

ἀλλ' Ὀδυσῆα ποθεῦσα , φίλον κατατήκομαι ἥτορ .

Οἱ δὲ γάμον σπεύδουσιν · ἐγὼ δὲ δόλους τολυπεύω .

Φᾶρος μὲν μοι πρῶτον ἐνέπνευσε φρεσὶ δαίμων ,
 στησαμένη μέγαν ιστόν , ἐνὶ μεγάροισιν ὑφαίνειν ,
 λεπτὸν καὶ περίμετρον · ἄφαρ δ' αὐτοῖς μετέειπον · 140

« Κοῦροι , ἑμοὶ μνηστῆρες , ἐπεὶ θάνε δῖος Ὀδυσσεύς ,
 μίμνεντ' ἐπειγόμενοι τὸν ἑμὸν γάμον , εἰς ὃ κε φᾶρος
 ἐκτελέσω (μή μοι μεταμώνια νήματ' ὀληται) ,

Λαέρτη ἥρωϊ ταφήϊον , εἰς ὅτε κέν μιν 145
 μοῖρ' ὅλοη καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο ·

μή τίς μοι κατὰ δῆμον Ἀχαιῶδων νεμεσῇσιν ,
 αἷ κεν ἄτερ σπείρου κεῖται πολλὰ κτεατίσσας . »

ὣς ἐφάμην · τοῖσιν δ' ἐπεπείθετο θυμὸς ἀγῆνωρ .

Ἐνθα καὶ ἡματίη μὲν ὑφαίνεσκον μέγαν ιστόν ,
 νύκτας δ' ἀλλύεσκον , ἐπεὶ δαΐδας παραθείμην . 150

ὣς τρίετες μὲν ἔληθον ἐγὼ καὶ ἔπειθον Ἀχαιοὺς ·

ἀλλ' ὅτε τέτρατον ἦλθεν ἔτος καὶ ἐπήλυθον ὦραι ,

[μηνῶν φθινόντων , περὶ δ' ἡματα πόλλ' ἐτελέσθη ,]

καὶ τότε δὴ με διὰ δμῳάς , κύνας οὐκ ἀλεγούσας ,
 εἶλον ἐπελθόντες καὶ ὁμόκλησαν ἐπέεσσιν . 155

ὣς τὸ μὲν ἐξετέλεσσα , καὶ οὐκ ἐθέλους' , ὑπ' ἀνάγκης ·

νῦν δ' οὔτ' ἐκφυγέειν δύναμαι γάμον , οὔτε τιν' ἄλλην

μῆτιν ἔθ' εὐρίσκω · μάλα δ' ὀτρύνουσι τοκῆες

γῆμασθ' , ἀσχαλάα δὲ πάϊς βίοτον κατεδόντων ,

γινώσκων · ἤδη γὰρ ἀνὴρ οἷός τε μάλιστα 160
 οἴκου κήδεσθαι , τῷ τε Ζεὺς κῦδος ὀπάξει .
 Ἀλλὰ καὶ ὥς μοι εἶπε τεδὸν γένος , ὀππόθεν ἐσσί .
 Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἐσσι παλαιφάτου οὐδ' ἀπὸ πέτρης . »

164-212 Ulysse et Pénélope (4) : le mensonge d'Ulysse

Aithon le Crétois, hôte d'Ulysse...

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς ·
 [165] « ὦ γύναι αἰδοίη Λαερτιάδεω Ὀδυσῆος , 165
 οὐκέτ' ἀπολλήξεις τὸν ἐμὸν γόνον ἐξερέουσα ;
 ἀλλ' ἐκ τοι ἐρέω · ἥ μὲν μ' ἀχέεσσί γε δώσεις
 πλείοσιν ἢ ἔχομαι · ἡ γὰρ δίκη , ὀππότε πάτρης
 ἦς ἀπέησιν ἀνὴρ τόσσον χρόνον , ὅσσον ἐγὼ νῦν ,
 πολλὰ βροτῶν ἐπὶ ἄστε' ἀλώμενος ἄλγεα πάσχων · 170
 ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω ὃ μ' ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλάς .
 Κρήτη τις γὰρ ἔστι , μέσφ' ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ ,
 καλὴ καὶ πείρα , περίρρυτος · ἐν δ' ἀνθρωποι
 πολλοί , ἀπειρέσιοι , καὶ ἐννήκοντα πόλεις .
 Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη · ἐν μὲν Ἀχαιοί , 175
 ἐν δ' Ἑτεόκρητες μεγάλητορες , ἐν δὲ Κύδωνες ,
 Δωριέες τε τριχᾶϊκες δῖοί τε Πελασγοί .
 Τῇσι δ' ἐνὶ Κνωσός , μεγάλη πόλις , ἔνθα τε Μίνως
 ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστής ,
 πατρὸς ἐμοῖο πατὴρ , μεγαθύμου Δευκαλίωνος . 180
 Δευκαλίων δ' ἐμὲ τίκτε καὶ Ἰδομενῆα ἄνακτα ·
 ἀλλ' ὁ μὲν ἐν νήεσσι κορωνίσιν Ἴλιον εἴσω
 ὄχεθ' ἅμ' Ἀτρεΐδῃσιν , ἐμοὶ δ' ὄνομα κλυτὸν Αἶθων ,
 ὀπλότερος γενεῇ · ὁ δ' ἄρα πρότερος καὶ ἀρείων .
 Ἔνθ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ιδόμην καὶ ξεινία δῶκα . 185
 Καὶ γὰρ τὸν Κρήτηνδε κατήγαγεν ἱς ἀνέμοιο ,
 ἰέμενον Τροίηνδε παραπλάγξασα Μαλειῶν ·
 στήσε δ' ἐν Ἀμνισῷ , ὅθι τε σπέος Εἰλειθυΐης ,
 ἐν λιμέσιν χαλεποῖσι , μόγις δ' ὑπάλυξεν ἀέλλας .

Αὐτίκα δ' Ἴδομενῆα μετάλλα , ἄστυδ' ἀνελθών · 190
 ξεῖνον γάρ οἱ ἔφασκε φίλον τ' ἔμεν αἰδοῖόν τε .
 Τῷ δ' ἤδη δεκάτη ἢ ἐνδεκάτη πέλεν ἡώς
 οἰχομένῳ σὺν νηυσὶ κορωνίσι Ἴλιον εἴσω .
 Τὸν μὲν ἐγὼ πρὸς δώματ' ἄγων ἐὺ ἐξείνισσα ,
 ἐνδυκέως φιλέων , πολλῶν κατὰ οἶκον ἐόντων · 195
 καὶ οἱ τοῖς ἄλλοις ἑτάροις , οἳ ἅμ' αὐτῷ ἔποντο ,
 δημόθεν ἄλφιτα δῶκα καὶ αἶθοπα οἶνον ἀγείρας
 καὶ βοῦς ἱρεύσασθαι , ἵνα πλησαῖατο θυμόν .
 Ἐνθα δὴ δέκα μὲν μένον ἤματα δῖοι Ἀχαιοί ·
 εἴλει γὰρ Βορέης ἄνεμος μέγας οὐδ' ἐπὶ γαίῃ 200
 εἶα ἵστασθαι · χαλεπὸς δέ τις ὥρορε δαίμων ·
 τῇ τρισκαιδεκάτῃ δ' ἄνεμος πέσε · τοὶ δ' ἀνάγοντο . »
 [203] Ἴσκε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα ·
 τῆς δ' ἄρ' ἀκουούσης ῥέε δάκρυα , τήκετο δὲ χρώς ·
 ὥς δὲ χιὼν κατατήκετ' ἐν ἀκροπόλοισιν ὄρεσσιν , 205
 ἦν τ' Εὐρὸς κατέτηξεν , ἐπὶν Ζέφυρος καταχεύῃ ·
 τηκομένης δ' ἄρα τῆς ποταμοὶ πλήθουσι ῥέοντες ·
 ὥς τῆς τήκετο καλὰ παρήϊα δάκρυ χεύουσης ,
 κλαιούσης ἐὼν ἄνδρα παρήμενον . Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 θυμῷ μὲν γοόωσαν ἐὴν ἐλέαιρε γυναῖκα , 210
 ὀφθαλμοὶ δ' ὥσεί κέρα ἔστασαν ἠὲ σίδηρος ,
 ἀτρέμας ἐν βλεφάροισι · δόλῳ δ' ὅ γε δάκρυα κεῦθεν .

213-307 Ulysse et Pénélope (5) : Pénélope veut des preuves

Le « mentir-vrai » d'Ulysse

Ἥ δ' ἐπεὶ οὖν τάρφθη πολυδακρύτοιο γόοιο ,
 ἐξαυτίς μιν ἔπεσιν ἀμειβομένη προσέειπε ·
 [215] « Νῦν μὲν δὴ σευ , ξεῖνέ , οἷω πειρήσεσθαι , 215
 εἰ ἐτεδὸν δὴ κεῖθι σὺν ἀντιθέοις ἑτάροις
 ξείνισας ἐν μεγάροισιν ἐμὸν πόσιν , ὥς ἀγορεύεις .
 Εἰπέ μοι ὅπποῖ' ἄσσα περὶ χροῖ' εἵματα ἔστο ,
 αὐτός θ' οἷός ἑην , καὶ ἐταίρους , οἳ οἱ ἔποντο . »

- Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς · 220
 [221] « ὦ γύναι , ἀργαλέον τόσσον χρόνον ἀμφὶς ἐόντα
 εἰπέμεν · ἤδη γάρ οἱ ἐεικοστὸν ἔτος ἐστὶν
 ἐξ οὗ κεῖθεν ἔβη καὶ ἐμῆς ἀπελήλυθε πάτρης ·
 αὐτὰρ τοι ἐρέω , ὥς μοι ἰνδάλλεται ἦτορ .
 Χλαῖναν πορφυρέην οὔλην ἔχε διὸς Ὀδυσσεύς , 225
 διπλὴν · αὐτὰρ οἱ περόνη χρυσοῖο τέτυκτο
 αὐλοῖσιν διδύμοισι · πάροιθε δὲ δαίδαλον ἦεν ·
 ἐν προτέροισι πόδεσσι κύων ἔχε ποικίλον ἑλλόν ,
 ἀσπαίροντα λάων · τὸ δὲ θαυμάζεσκον ἅπαντες ,
 ὡς οἱ χρύσειοι ἐόντες ὁ μὲν λάε νεβρόν ἀπάγχων , 230
 αὐτὰρ ὁ ἐκφυγέειν μεμαῶς ἦσπαιρε πόδεσσι .
 Τὸν δὲ χιτῶν ' ἐνόησα περὶ χροῖ σιγαλόεντα ,
 οἷόν τε κρομύοιο λοπὸν κάτα ἰσχαλίοιο ·
 τῶς μὲν ἔην μαλακός , λαμπρὸς δ' ἦν ἡέλιος ὥς ·
 ἦ μὲν πολλάι γ' αὐτὸν ἐθήησαντο γυναῖκες . 235
 Ἄλλο δέ τοι ἐρέω , σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν ·
 οὐκ οἶδ' ἢ τάδε ἔστο περὶ χροῖ οἴκοθ' Ὀδυσσεύς ,
 ἢ τις ἐταίρων δῶκε θεῆς ἐπὶ νηὸς ἰόντι ,
 ἢ τίς που καὶ ξεῖνος · ἐπεὶ πολλοῖσιν Ὀδυσσεὺς
 ἔσκε φίλος · παῦροι γὰρ Ἀχαιῶν ἦσαν ὅμοιοι . 240
 Καὶ οἱ ἐγὼ χάλκειον ἄορ καὶ δίπλακα δῶκα
 καλὴν , πορφυρέην , καὶ τερμιόεντα χιτῶνα ·
 αἰδοίως δ' ἀπέπεμπον εὐσσέλμου ἐπὶ νηὸς .
 Καὶ μὲν οἱ κῆρυξ ὀλίγον προγενέστερος αὐτοῦ
 εἵπετο · καὶ τόν τοι μυθήσομαι , οἷος ἔην περ . 245
 Γυρὸς ἐν ὥμοισιν , μελανόχροος , οὐλοκάρηνος ·
 Εὐρυβάτης δ' ὄνομ' ἔσκε · τίεν δέ μιν ἔξοχον ἄλλων
 ὦν ἐτάρων Ὀδυσσεύς , ὅτι οἱ φρεσὶν ἄρτια ἦδει . »
 Ὡς φάτο , τῇ δ' ἔτι μᾶλλον ὑφ' ἱμερον ὄρσε γόοιο ,
 σήματ' ἀναγνούσῃ τὰ οἱ ἔμπεδα πέφραδ' Ὀδυσσεύς . 250
 Ἦ δ' ἐπεὶ οὖν τάρφθη πολυδακρύτοιο γόοιο .
 καὶ τότε μιν μύθοισιν ἀμειβομένη προσέειπε ·

[253] « Νῦν μὲν δὴ μοι , ξεῖνε , πάρος περ ἐὼν ἐλεεινός ,
 ἐν μεγάροισιν ἐμοῖσι φίλος τ' ἔσῃ αἰδοῖός τε ·
 αὐτὴ γὰρ τάδε εἶματ' ἐγὼ πόρον , οἳ ἄγορεύεις , 255
 πτύξας ἑκ θαλάμου · περόνην τ' ἐπέθηκα φαεινὴν ,
 κείνῳ ἄγαλμ' ἔμεναι · τὸν δ' οὐχ ὑποδέξομαι αὖτις
 οἴκαδε νοστήσαντα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν ·
 Τῷ ῥα κακῇ αἴσῃ κοίλῃς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς
 ὄχρετ' ἐποψόμενος Κακοῖλιον οὐκ ὀνομαστήν . » 260

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς ·
 [262] « ὦ γύναι αἰδοίη Λαερτιάδεω Ὀδυσῆος ,
 μηκέτι νῦν χρόα καλὸν ἐναίρεο , μηδὲ τι θυμὸν
 τῆκε , πόσιν γοῶσα . Νεμεσσῶμαί γε μὲν οὐδέν ·
 καὶ γὰρ τίς τ' ἄλλοιον ὀδύρεται ἄνδρ' ὀλέσασα 265
 κουρίδιον , τῷ τέκνα τέκῃ φιλότῃ μιγεῖσα ,
 ἢ Ὀδυσῆ' , ὃν φασὶ θεοὶς ἐναλίγκιον εἶναι ·
 Ἀλλὰ γόου μὲν παῦσαι , ἐμεῖο δὲ σύνθεο μῦθον ·
 νημερτέως γὰρ τοι μυθήσομαι οὐδ' ἐπικεύσω
 ὥς ἤδη Ὀδυσῆος ἐγὼ περὶ νόστου ἄκουσα , 270
 ἀγχοῦ , Θεσπρωτῶν ἀνδρῶν ἐν πίονι δήμῳ ,
 ζωοῦ · αὐτὰρ ἄγει κειμήλια πολλὰ καὶ ἐσθλὰ ,
 αἰτίζων ἀνὰ δῆμον . Ἀτὰρ ἐρίηρας ἐταίρους
 ὤλεσε καὶ νῆα γλαφυρὴν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ ,
 Θρινακίης ἅπο νήσου ἰών · ὀδύσαντο γὰρ αὐτῷ 275
 Ζεὺς τε καὶ Ἥλιος · τοῦ γὰρ βόας ἔκταν ἐταῖροι ·
 Οἱ μὲν πάντες ὄλοντο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ ·
 τὸν δ' ἄρ' ἐπὶ τρόπιος νεὸς ἔκβαλε κῦμ' ἐπὶ χέρσου ,
 Φαιήκων ἐς γαῖαν , οἳ ἀγχίθεοι γεγάασιν ·
 οἳ δὴ μιν πέρι κῆρι θεὸν ὥς τιμήσαντο 280
 καὶ οἱ πολλὰ δόσαν , πέμπειν τέ μιν ἤθελον αὐτοῖ
 οἴκαδ' ἀπήμαντον . Καί κεν πάλοι ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς
 ἦην · ἀλλ' ἄρα οἱ τόγε κέρδιον εἴσατο θυμῷ ,
 χρήματ' ἀγυρτάζειν πολλὴν ἐπὶ γαῖαν ἰόντι ·
 ὥς περὶ κέρδεα πολλὰ καταθνητῶν ἀνθρώπων 285
 οἷδ' Ὀδυσσεύς , οὐδ' ἂν τις ἐρίσσειεν βροτὸς ἄλλος .

Ὡς μοι Θεσπρωτῶν βασιλεὺς μυθήσατο Φεΐδων ·
 ὦμνυε δὲ πρὸς ἔμ' αὐτόν , ἀποσπένδων ἐνὶ οἴκῳ ,
 νῆα κατειρύσθαι καὶ ἐπαρτέας ἔμμεν ἑταίρους ,
 οἳ δὴ μιν πέμψουσι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν . 290
 Ἀλλ' ἐμὲ πρὶν ἀπέπεμψε · τύχησε γὰρ ἐρχομένη νηὺς
 ἀνδρῶν Θεσπρωτῶν ἐς Δουλίχιον πολύπυρον .
 Καί μοι κτήματ' ἔδειξεν , ὅσα ξυναγείρατ' Ὀδυσσεύς ·
 καὶ νύ κεν ἐς δεκάτην γενεὴν ἕτερόν γ' ἔτι βόσκοι ,
 τόσσα οἳ ἐν μεγάροις κειμήλια κεῖτο ἄνακτος . 295
 Τὸν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι , ὄφρα θεοῖο
 ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλὴν ἐπακούσῃ ,
 ὅππως νοστήσειε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν ,
 ἥδη δὴν ἀπεών , ἥ ἀμφαδὸν ἦε κρυφιδόν .
 [300] Ὡς ὁ μὲν οὕτως ἐστὶ σόος , καὶ ἐλεύσεται ἥδη 300
 ἄγχι μάλ' , οὐδ' ἔτι τῆλε φίλων καὶ πατρίδος αἴης
 δηρὸν ἀπεσσεῖται · ἔμπης δέ τοι ὄρκια δώσω .
 Ἴστω νῦν Ζεὺς πρῶτα , θεῶν ὕπατος καὶ ἄριστος ,
 ἰστίη τ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος , ἣν ἀφικάνω ·
 ἦ μὲν τοι τάδε πάντα τελείεται , ὥς ἀγορεύω . 305
 Τοῦδ' αὐτοῦ λυκάβαντος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς ,
 τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός , τοῦ δ' ἵσταμένοιο .»

Pénélope ordonne d'accueillir Ulysse en hôte

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια ·
 [309] « Αἶ γὰρ τοῦτο , ξεῖνε , ἔπος τετελεσμένον εἶη ·
 τῷ κε τάχα γνοίης φιλότητά τε πολλά τε δῶρα 310
 ἐξ ἐμεῦ , ὥς ἄν τις σε συναντόμενος μακαρίζοι .
 Ἀλλὰ μοι ὦδ' ἀνὰ θυμὸν οἴεται , ὥς ἔσεται περ ·
 οὔτ' Ὀδυσσεὺς ἔτι οἶκον ἐλεύσεται , οὔτε σὺ πομπῆς
 τεύξῃ · ἐπεὶ οὐ τοῖοι σημάτωνρές εἰς' ἐνὶ οἴκῳ ,
 οἷος Ὀδυσσεὺς ἔσκε μετ' ἀνδράσιν , εἵποτ' ἔην γε , 315
 ξείνους αἰδοίους ἀποπεμπέμεν ἠδὲ δέχεσθαι .

Ἀλλά μιν , ἀμφίπολοι , ἀπονίψατε , κάτθετε δ' εὐνήν ,
 δέμνια καὶ χλαίνας , καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα ,
 ὥς κ' ἐὺ θαλπιῶν χρυσόθρονον Ἥο' ἵκηται .
 Ἥωθεν δὲ μάλ' ἦρι λοέσσαι τε χρῖσαί τε , 320
 ὥς κ' ἔνδον παρὰ Τηλεμάχῳ δείπνοιο μέδεται
 ἥμενος ἐν μεγάρῳ · τῷ δ' ἄλγιον ὅς κεν ἐκείνων
 τοῦτον ἀνιάζῃ θυμοφθόρος · οὐδέ τι ἔργον
 ἐνθάδ' ἔτι πρήξει , μάλα περ κεχολωμένος αἰνῶς .
 Πῶς γὰρ ἐμεῦ σύ , ξεῖνε , δαήσεται εἴ τι γυναικῶν 325
 ἀλλάων περίειμι νόον καὶ ἐπίφρονα μῆτιν ,
 εἴ κεν αὖσταλέος , κακὰ εἰμένος ἐν μεγάροισιν
 δαινύῃ ; Ἄνθρωποι δὲ μινυνθάδιοι τελέθουσιν .
 Ὅς μὲν ἀπηνῆς αὐτὸς ἔη καὶ ἀπηνέα εἶδῃ ,
 τῷ δὲ καταρῶνται πάντες βροτοὶ ἄλγε' ὀπίσσω 330
 ζῶν , ἀτὰρ τεθνεῶν γ' ἐφεψιόωνται ἅπαντες ·
 ὅς δ' ἂν ἀμύμων αὐτὸς ἔη καὶ ἀμύμονα εἶδῃ ,
 τοῦ μὲν τε κλέος εὐρὺ διὰ ξεῖνοι φορέουσιν
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους , πολλοὶ τέ μιν ἐσθλὸν ἔειπον .»

Ulysse n'accepte qu'un bain de pieds

... à condition qu'une vieille servante s'en occupe

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς · 335
 « ὦ γύναι αἰδοίη Λαερτιάδεω Ὀδυσῆος ,
 ἦτοι ἐμοὶ χλαῖναι καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα
 ἤχθεθ' , ὅτε πρῶτον Κρήτης ὄρεα νιφόεντα
 νοσφισάμην , ἐπὶ νηὸς ἰὼν δολιχηρέτμοιο ·
 κείω δ' , ὥς τὸ πάρος περ αὐπνους νύκτας ἵαυον · 340
 πολλὰς γὰρ δὴ νύκτας ἀεικελίῳ ἐνὶ κοίτῃ
 ἄεσα καὶ τ' ἀνέμεινα εὖθρονον Ἥοα δῖαν .
 Οὐδέ τί μοι ποδάνιπτρα ποδῶν ἐπιήρανα θυμῷ
 γίγνεται · οὐδέ γυνὴ ποδὸς ἄψεται ἡμετέροιο
 τάων , αἵ τοι δῶμα κάτα δρήσταιραι ἔασιν , 345
 εἰ μή τις γρη῏ς ἔστι παλαιή , κεδνὰ ἰδυῖα ,

ἥτις δὴ τέτληκε τόσα φρεσὶν , ὅσσα τ' ἐγὼ περ ·
τῇ δ' οὐκ ἂν φθονέοιμι ποδῶν ἄψασθαι ἐμεῖο .»

Euryclee vante et plaint son ancien nourrisson

Elle est frappée par la ressemblance entre Ulysse et Aithon

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια ·

[350] « Ξεῖνε φίλ' · οὐ γάρ πώ τις ἀνὴρ πεπνυμένος ὦδε 350

ξείνων τηλεδαπῶν φιλίων ἐμὸν ἵκετο δῶμα ,
ὥς σὺ μάλ' εὐφραδέως πεπνυμένα πάντ' ἀγορεύεις ·
ἔστι δέ μοι γρη῏ς πυκινὰ φρεσὶ μήδε' ἔχουσα
ἣ κεῖνον δύστηνον ἐὺ τρέφεν ἥδ' ἀτίταλλεν ,
δεξαμένη χεῖρεςσ' , ὅτε μιν πρῶτον τέκε μήτηρ , 355
ἣ σε πόδας νίψει , ὀλιγηπελέουσά περ ἔμπτῃς .

Ἄλλ' ἄγε νῦν ἀνστᾶσα , περίφρων Εὐρύκλεια ,
νίσσον σοῖο ἄνακτος ὁμήλικα · καὶ που Ὀδυσσεὺς
ἤδη τοιόσδ' ἐστὶ πόδας τοιόσδε τε χεῖρας ·
αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγυράσκουσιν .» 360

ᾧ δ' ἄρ' ἔφη , γρη῏ς δὲ κατέσχετο χερσὶ πρόσωπα ,
δάκρυα δ' ἔκβαλε θερμά , ἔπος δ' ὀλοφυνδὸν ἔειπεν ·

[363] « ᾧ μοι ἐγὼ σέο , τέκνον , ἀμήχανος · ἣ σε περὶ Ζεὺς
ἀνθρώπων ἤχθηρε θεοῦδέα θυμὸν ἔχοντα .

Οὐ γάρ πώ τις τόσσα βροτῶν Διὶ τερπικεραύνῳ 365
πίονα μηρί' ἔκη' οὐδ' ἐξαίτους ἑκατόμβας ,
ὅσσα σὺ τῷ ἐδίδους , ἄρώμενος ἕως ἴκοιο
γῆράς τε λιπαρὸν θρέψαιό τε φαίδιμον υἱόν ·
νῦν δέ τοι οἶφ' ἀμπαν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ .

Οὕτω που καὶ κείνῳ ἐφεψιόωντο γυναῖκες 370
ξείνων τηλεδαπῶν , ὅτε τευ κλυτὰ δώμαθ' ἵκοιτο ,
ὥς σέθεν αἱ κύνες αἶδε καθεψιόωνται ἅπασαι ,
τάων νῦν λώβην τε καὶ αἴσχα πόλλ' ἀλεείνων
οὐκ ἑάας νίζειν · ἐμὲ δ' οὐκ ἀέκουσαν ἄνωγε
κούρη Ἰκαρίοιο , περίφρων Πηνελόπεια . 375

Τῷ σε πόδας νίψω ἅμα τ' αὐτῆς Πηνελοπείης

καὶ σέθεν εἵνεκ' , ἐπεὶ μοι ὀρώρεται ἔνδοθι θυμὸς
 κήδεσιν . Ἀλλ' ἄγε νῦν ξυνίει ἔπος , ὅττι κεν εἴπω ·
 πολλοὶ δὴ ξεῖνοι ταλαπεῖριοι ἐνθάδ' ἵκοντο ,
 ἀλλ' οὐπω τίνα φημὶ ἐοικότα ὧδε ἰδέσθαι 380
 ὥς σὺ δέμας φωνήν τε πόδας τ' Ὀδυσῆϊ ἔοικας .»
 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς ·
 [383] « ὦ γρη῏ , οὕτω φασὶν ὅσοι ἴδον ὀφθαλμοῖσιν
 ἡμέας ἀμφοτέρους , μάλα εἰκέλω ἀλλήλοισιν
 ἔμμεναι , ὥς σὺ περ αὐτὴ ἐπιφρονέουσ' ἀγορεύεις . » 385

Eurycleée reconnaît Ulysse (1): la cicatrice

La chasse du Parnasse chez Autolycos

ὦς ἄρ' ἔφη · γρη῏ς δὲ λέβηθ' ἔλε παμφανόωντα ,
 τῷ πόδας ἐξαπένιζεν · ὕδωρ δ' ἐνεχεύατο πουλὺ
 ψυχρόν , ἔπειτα δὲ θερμὸν ἐπήφυσεν . Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἴζεν ἐπ' ἐσχαρόφιν , ποτὶ δὲ σκότον ἐτράπετ' αἶψα ·
 αὐτίκα γὰρ κατὰ θυμὸν οἶσατο , μὴ ἐλαβοῦσα 390
 οὐλὴν ἀμφράσσαιτο καὶ ἀμφαδὰ ἔργα γένοιτο .
 Νίξε δ' ἄρ' ἄσسون ἰοῦσα ἄναχθ' ἐόν · αὐτίκα δ' ἔγνω
 οὐλὴν , τὴν ποτέ μιν σῶς ἤλασε λευκῷ ὀδόντι
 Παρνησόνδ' ἐλθόντα μετ' Αὐτόλυκόν τε καὶ υἱάς ,
 μητρὸς ἐῆς πάτερ' ἐσθλόν , ὃς ἀνθρώπους ἐκέκαστο 395
 κλεπτοσύνη θ' ὄρκῳ τε · θεὸς δέ οἱ αὐτὸς ἔδωκεν
 Ἑρμείας · τῷ γὰρ κεχαρισμένα μηρία καῖεν
 ἀρνῶν ἠδ' ἐρίφων · ὁ δὲ οἱ πρόφρων ἅμ' ὀπήδει .
 Αὐτόλυκος δ' ἐλθὼν Ἰθάκης ἐς πῖονα δῆμον
 παῖδα νέον γεγαῶτα κιχήσατο θυγατέρος ἥς · 400
 τὸν ῥά οἱ Εὐρύκλεια φίλοις ἐπὶ γούνασι θῆκεν ,
 παυομένῳ δόρποιο , ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν ·
 [403] « Αὐτόλυκ' , αὐτὸς νῦν ὄνομ' εὖρεο ὅττι κε θεῖο
 παιδὸς παιδὶ φίλῳ · πολυάρητος δὲ τοί ἐστιν .»
 Τὴν δ' αὖτ' Αὐτόλυκος ἀπαμείβετο , φώνησέν τε · 405
 « Γαμβρὸς ἐμὸς θυγάτηρ τε , τίθεσθ' ὄνομ' ὅττι κεν εἴπω ·
 πολλοῖσιν γὰρ ἔγωγε ὀδυσσάμενος τόδ' ἰκάνω ,

ἀνδράσιν ἡδὲ γυναιξὶν ἀνὰ χθόνα πουλυβότειραν ·
 τῷ δ' Ὀδυσσεὺς ὄνομα ἔστω ἐπώνυμον . Αὐτὰρ ἔγωγε ,
 ὁππότε ἂν ἡβήσας μητρῷον ἐς μέγα δῶμα
 ἔλθῃ Παρνησόνδ' , ὅθι πού μοι κτήματ' ἔασιν ·
 τῶν οἱ ἐγὼ δώσω , καὶ μιν χαίροντ' ἀποπέμψω .»

[413] Τῶν ἔνεκ' ἦλθ' Ὀδυσσεύς , ἵνα οἱ πόροι ἀγλαὰ δῶρα .

Τὸν μὲν ἄρ' Αὐτόλυκός τε καὶ υἱέες Αὐτολύκοιο
 χερσὶν τ' ἡσπάζοντο ἔπεσσί τε μειλιχίοισι ·
 μήτηρ δ' Ἀμφιθέη μητρὸς περιφῶς Ὀδυσεῖ
 κύσσει ἄρα μιν κεφαλὴν τε καὶ ἄμφω φάεα καλά .
 Αὐτόλυκος δ' υἱοῖσιν ἐκέκλετο κυδαλίμοισι
 δεῖπνον ἐφοπλίσσαι · τοῖ δ' ὀτρύνοντος ἄκουσαν ,
 αὐτίκα δ' εἰσάγαγον βοῦν ἄρσενά πενταέτηρον ·
 τὸν δέρον ἀμφὶ θ' ἔπον , καὶ μιν διέχευαν ἅπαντα ,
 μίστυλλον τ' ἄρ' ἐπισταμένως πεῖραν τ' ὀβελοῖσιν ,
 ὥπτησάν τε περιφραδέως , δάσσαντό τε μοίρας .
 Ὡς τότε μὲν πρόπαν ἦμαρ ἐς ἡέλιον καταδύντα
 δαίνυντ' , οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς εἵσης .
 Ἦμος δ' ἡέλιος κατέδυνε καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθεν ,
 δὴ τότε κοιμήσαντο καὶ ὕπνου δῶρον ἔλοντο .

Ἦμος δ' ἡριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἥως ,
 βάν ῥ' ἵμεν ἐς θήρην , ἡμὲν κύνες ἡδὲ καὶ αὐτοὶ
 υἱέες Αὐτολύκου · μετὰ τοῖσι δὲ δῖος Ὀδυσσεὺς
 ἦεν · αἰπὺν δ' ὄρος προσέβαν καταειμένον ὕλη
 Παρνησοῦ , τάχα δ' ἵκανον πτύχας ἠνεμοέσσας .
 Ἥελιος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλλεν ἀρούρας ,
 ἐξ ἀκαλαρρεΐταιο βαθυρρόου Ὠκεανοῖο .
 Οἱ δ' ἐς βῆσσαν ἵκανον ἐπακτῆρες · πρὸ δ' ἄρ' αὐτῶν
 ἵχνι' ἐρευνῶντες κύνες ἦϊσαν , αὐτὰρ ὀπισθεν
 υἱέες Αὐτολύκου · μετὰ τοῖσι δὲ δῖος Ὀδυσσεὺς
 ἦεν ἄγχι κυνῶν , κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος .
 Ἐνθα δ' ἄρ' ἐν λόχμῃ πυκινῇ κατέκειτο μέγας σῦς ·
 τὴν μὲν ἄρ' οὔτ' ἀνέμων διάει μένος ὕγρον ἀέντων ,
 οὔτε μιν Ἥελιος φαέθων ἀκτῖσιν ἔβαλλεν ,

οὐτ' ὄμβρος περάσκει διαμπερές · ὥς ἄρα πυκνή
 ἦεν · ἀτὰρ φύλλων ἐνέην χύσις ἤλιθα πολλή .
 Τὸν δ' ἄνδρῶν τε κυνῶν τε περὶ κτύπος ἦλθε ποδοῖν ,
 ὡς ἐπάγοντες ἐπῆσαν · ὁ δ' ἀντίος ἐκ ξυλόχοιο , 445
 φρίζας εὖ λοφιήν , πῦρ δ' ὀφθαλμοῖσι δεδορκώς ,
 στήρ ῥ' αὐτῶν σχεδόθεν · ὁ δ' ἄρα πρώτιστος Ὀδυσσεὺς
 ἔσσυτ' ἀνασχόμενος δολιχὸν δόρυ χειρὶ παχείῃ ,
 οὐτάμεναι μεμαώς · ὁ δέ μιν φθάμενος ἔλασεν σῶς
 γουνὸς ὕπερ , πολλὸν δὲ διήφυσε σαρκὸς ὀδόντι 450
 λικριφὶς αἴξας , οὐδ' ὀστέον ἵκετο φωτός .
 Τὸν δ' Ὀδυσσεὺς οὔτησε τυχὼν κατὰ δεξιὸν ὦμον ,
 ἀντικρὺ δὲ διήλθε φαεινοῦ δουρὸς ἀκωκή ·
 καδ δ' ἔπεσ' ἐν κονίησι μακῶν , ἀπὸ δ' ἔπατο θυμός .
 Τὸν μὲν ἄρ' Αὐτολύκου παῖδες φίλοι ἀμφεπέοντο , 455
 ὠτειλὴν δ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἀντιθέοιο
 δῆσαν ἐπισταμένως , ἐπαοιδῇ δ' αἶμα κελαινὸν
 ἔσχεθον , αἶψα δ' ἵκοντο φίλου πρὸς δώματα πατρός .
 Τὸν μὲν ἄρ' Αὐτόλυκός τε καὶ υἱέες Αὐτολύκοιο ,
 εὖ ἠσάμενοι ἦδ' ἀγλαὰ δῶρα πορόντες , 460
 καρπαλίμως χαίροντα φίλην ἐς πατρίδ' ἔπεμπον
 εἰς Ἰθάκην . Τῷ μὲν ῥα πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
 χαῖρον νοστήσαντι , καὶ ἐξερέεινον ἕκαστα ,
 οὐλὴν ὅτι πάθοι · ὁ δ' ἄρα σφίσιν εὖ κατέλεξεν ,
 ὥς μιν θηρεύοντ' ἔλασεν σῶς λευκῷ ὀδόντι , 465
 Παρνησόνδ' ἐλθόντα σὺν υἷαςιν Αὐτολύκοιο .

Euryclee reconnaît Ulysse (2)

La reconnaissance, et le silence imposé

Τὴν γρηῤῥύς , χεῖρεςσι καταπρηνέσσι λαβοῦσα ,
 γνῶ ῥ' ἐπιμασσαμένη , πόδα δὲ προέηκε φέρεσθαι ·
 ἐν δὲ λέβητι πέσε κνήμη , κανάχησε δὲ χαλκός ,
 ἃς δ' ἐτέρωσε κλίθη · τὸ δ' ἐπὶ χθονὸς ἐξέχυθ' ὕδωρ . 470
 Τὴν δ' ἅμα χάρμα καὶ ἄλγος ἔλεν φρένα · τὼ δέ οἱ ὅσσε

δακρυόφιν πλησθεν , θαλερὴ δέ οἱ ἔσχετο φωνή .

Ἀψαμένη δὲ γενείου Ὀδυσσῆα προσέειπεν ·

« Ἦ μάλ' Ὀδυσσεύς ἐσσι , φίλον τέκος · οὐδέ σ' ἔγωγε
πρὶν ἔγνων , πρὶν πάντα ἄνακτ' ἐμὸν ἀμφαφάασθαι .» 475

Ἦ , καὶ Πηνελόπειαν ἐσέδρακεν ὀφθαλμοῖσι ,
πεφραδέειν ἐθέλουσα φίλον πόσιν ἔνδον ἐόντα .
Ἦ δ' οὐτ' ἀθρῆσαι δύνατ' ἀντίη οὔτε νοῆσαι ·
τῇ γὰρ Ἀθηναίῃ νόον ἔτραπεν · αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
χεῖρ' ἐπιμασσάμενος φάρυγος λάβε δεξιτερῇφιν , 480
τῇ δ' ἐτέρῃ ἔθεν ἄσπον ἐρύσσατο φώνησέν τε ·

[482] « Μαῖα , τίη μ' ἐθέλεις ὀλέσαι ; σὺ δέ μ' ἔτρεφες αὐτὴ
τῷ σῷ ἐπὶ μαζῷ · νῦν δ' ἄλγεα πολλὰ μογήσας
ἤλυθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν .
Ἀλλ' ἐπεὶ ἐφράσθης καὶ τοι θεὸς ἔμβαλε θυμῷ , 485
σίγα , μή τίς τ' ἄλλος ἐνὶ μεγάροισι πύθεται .
Ὡδε γὰρ ἐξερέω , τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται ·
εἴ χ' ὑπ' ἐμοί γε θεὸς δαμάσῃ μνηστῆρας ἀγαιούς ,
οὐδὲ τροφοῦ οὔσης σεῦ ἀφέξομαι , ὅπποτ' ἂν ἄλλας
δμῳὰς ἐν μεγάροισιν ἐμοῖς κτείνωμι γυναῖκας .» 490

[491] Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Εὐρύκλεια ·
« Τέκνον ἐμὸν , ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων .
Οἶσθα μὲν οἷον ἐμὸν μένος ἔμπεδον οὐδ' ἐπιεικτόν ·
ἔξω δ' , ὥς ὅτε τις στερεὴ λίθος ἢ σίδηρος .
Ἄλλο δέ τοι ἐρέω , σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν · 495
εἴ χ' ὑπὸ σοι γε θεὸς δαμάσῃ μνηστῆρας ἀγαιούς ,
δὴ τότε τοι καταλέξω ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκας ,
αἱ τέ σ' ἀτιμάζουσι , καὶ αἱ νηλεΐτιδές εἰσι.»

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς ·
« Μαῖα , τίη δὲ σὺ τὰς μυθήσαιο ; οὐδέ τί σε χρή . 500
Εὖ νυ καὶ αὐτὸς ἐγὼ φράσομαι καὶ εἴσομ' ἐκάστην ·
ἀλλ' ἔχε σιγῇ μῦθον , ἐπίτρεψον δὲ θεοῖσιν.»

Ὡς ἄρ' ἔφη , γρη῏ς δὲ διέκ μεγάροιο βεβήκει
οἰσομένη ποδάνιπτρα · τὰ γὰρ πρότερ' ἔκχυτο πάντα .
Αὐτὰρ ἐπεὶ νίψεν τε καὶ ἤλειπεν λίπ' ἐλαίῳ , 505

αὐτίς ἄρ' ἄσσοτέρω πυρὸς ἔλκετο δίφρον Ὀδυσσεὺς
θερσόμενος, οὐλὴν δὲ κατὰ ῥακέεσσι κάλυψε .

Les douloureuses insomnies de Pénélope

Que faire ?

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε περίφρων Πηνελόπεια ·

[509] « Ξεῖνε, τὸ μὲν σ' ἔτι τυτθὸν ἐγὼν εἰρήσομαι αὐτή ·

καὶ γὰρ δὴ κοίτοιο τάχ' ἔσσεται ἡδέος ὥρη , 510

ὄντινά γ' ὕπνος ἔλοι γλυκερός, καὶ κηδόμενόν περ .

Αὐτὰρ ἐμοὶ καὶ πένθος ἀμέτρητον πόρε δαίμων ·

ἥματα μὲν γὰρ τέρπομ' ὀδυρομένη, γοόωσα ,

ἔς τ' ἐμὰ ἔργ' ὀρώωσα καὶ ἀμφιπόλων ἐνὶ οἴκῳ ·

αὐτὰρ ἐπὴν νύξ ἔλθῃ, ἔλῃσί τε κοῖτος ἅπαντας , 515

κεῖμαι ἐνὶ λέκτρῳ, πυκινὰ δέ μοι ἄμφ' ἀδινὸν κῆρ

ὀξεῖαι μελεδῶνες ὀδυρομένην ἐρέθουσιν .

Ὡς δ' ὅτε Πανδάρου κούρη, χλωρῆς ἀηδὼν ,

καλὸν ἀεΐδῃσιν ἔαρος νέον ἱσταμένοιο ,

δενδρέων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκινόισιν , 520

ἥ τε θαμὰ τρωπῶσα χέει πολυηχέα φωνήν ,

παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἴτυλον φίλον, ὃν ποτε χαλκῷ

κτεῖνε δι' ἀφραδίας, κοῦρον Ζήθιοιο ἄνακτος ·

ὥς καὶ ἐμοὶ δίχα θυμὸς ὀρώρεται ἔνθα καὶ ἔνθα ,

ἡὲ μένω παρὰ παιδὶ καὶ ἔμπεδα πάντα φυλάσσω , 525

κτῆσιν ἐμήν, δμῶάς τε καὶ ὑπερεφές μέγα δῶμα ,

εὐνήν τ' αἰδομένη πόσιος δήμοιό τε φῆμιν ·

ἥ ἤδη ἄμ' ἔπωμαι Ἀχαιῶν ὅστις ἄριστος

μνᾶται ἐνὶ μεγάροισι, πορῶν ἀπερείσια ἔδνα .

Παῖς δ' ἐμὸς ἕως μὲν ἔην ἔτι νήπιος ἡδὲ χαλῖφρων , 530

γῆμασθ' οὐ μ' εἶα πόσιος κατὰ δῶμα λιποῦσαν ·

νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας ἐστὶ καὶ ἥβης μέτρον ἰκάνει ,

καὶ δὴ μ' ἀρᾶται πάλιν ἐλθέμεν ἐκ μεγάροιο ,

κτήσιος ἀσχαλόων, τήν οἱ κατέδουσιν Ἀχαιοί .

Le rêve prémonitoire de Pénélope

- Ἄλλ' ἄγε μοι τὸν ὄνειρον ὑπόκριναι καὶ ἄκουσον . 535
- Χῆνές μοι κατὰ οἶκον ἐείκοσι πυρὸν ἔδουσιν
 ἐξ ὕδατος , καὶ τέ σφιν ἰαίνομαι εἰσορόωσα ·
 ἐλθὼν δ' ἐξ ὄρεος μέγας αἰετὸς ἀγκυλοχεΐλης
 πᾶσι κατ' αὐχένας ἦξε καὶ ἔκτανεν · οἱ δὲ κέχυντο
 ἀθρόοι ἐν μεγάροις ' · ὁ δ' ἐς αἰθέρα διὰν ἀέρθη . 540
- Αὐτὰρ ἐγὼ κλαῖον καὶ ἐκώκυον ἔν περ ὀνείρῳ ,
 ἀμφὶ δ' ἔμ' ἠγερέθοντο εὐπλοκαμῖδες Ἀχαιαί ,
 οἴκτρ' ὀλοφυρομένην , ὅ μοι αἰετὸς ἔκτανε χῆνας .
 Ἄψ δ' ἐλθὼν κατ' ἄρ' ἔξετ' ἐπὶ προέχοντι μελάθρῳ ·
 φωνῇ δὲ βροτὴ κατερήτυε , φώνησέν τε · 545
- « Θάρσει , Ἰκαρίου κούρη τηλεκλειτοῖο ·
 οὐκ ὄναρ , ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλόν , ὅ τοι τετελεσμένον ἔσται .
 Χῆνες μὲν μνηστῆρες · ἐγὼ δέ τοι αἰετὸς ὄρνις
 ἦα πάρος , νῦν αὖτε τεὸς πόσις εἰλήλουθα ,
 ὅς πᾶσι μνηστῆρσιν ἀεικέα πότμον ἐφήσω .» 550
- ᾧ δ' ἔφατ' , αὐτὰρ ἐμὲ μελιδῆς ὕπνος ἀνῆκε ·
 παπτήνασα δὲ χῆνας ἐνὶ μεγάροισι νόησα
 πυρὸν ἐρεπτομένους παρὰ πύελον , ἦχι πάρος περ .»
- Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς ·
 « ὦ γύναι , οὕτως ἔστιν ὑποκρίνασθαι ὄνειρον 555
 ἄλλη ἀποκλίναντ' , ἐπεὶ ῥά τοι αὐτὸς Ὀδυσσεύς
 πέφραδ' ὅπως τελέει · μνηστῆρσι δὲ φαίνεται ὄλεθρος
 πᾶσι μάλ' · οὐδέ κέ τις θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξει .»
- Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια ·
 « Ξεῖν' , ἦτοι μὲν ὄνειροι ἀμήχανοι ἀκριτόμυθοι 560
 γίγνοντ' , οὐδέ τι πάντα τελείεται ἀνθρώποισι .
 Δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσὶν ὀνείρων ·
 αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχεται , αἱ δ' ἐλέφαντι ·
 τῶν οἱ μὲν κ' ἔλθωσι διὰ πριστοῦ ἐλέφαντος ,
 οἳ ῥ' ἐλεφαίρονται , ἔπε' ἀκράαντα φέροντες · 565
 οἱ δὲ διὰ ξεστῶν κεράων ἔλθωσι θύραζε ,
 οἳ ῥ' ἔτυμα κραίνουσι , βροτῶν ὅτε κέν τις ἴδῃται .

Ἄλλ' ἐμοὶ οὐκ ἐντεῦθεν οἶομαι οἶνον ὄνειρον
ἐλθέμεν· ἦ κ' ἀσπαστὸν ἐμοὶ καὶ παιδὶ γένοιτο·

Le projet de Pénélope

Proposer une compétition aux prétendants

Ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν· 570

ἥδε δὴ ἡὼς εἴσι δυσώνυμος, ἦ μ' Ὀδυσῆος
οἴκου ἀποσχίσει· νῦν γὰρ καταθήσω ἄεθλον,
τοὺς πελέκεας, τοὺς κεῖνος ἐνὶ μεγάροισιν ἐοῖσιν
ἴστασ' ἐξείης, δρυόχους ὥς, δώδεκα πάντας·
στάς δ' ὅ γε πολλὸν ἄνευθε διαρρίπτασκεν οἷστόν· 575

Νῦν δὲ μνηστήρεσσιν ἄεθλον τοῦτον ἐφήσω·
ὅς δέ κε ρήϊτατ' ἐντανύσῃ βιὸν ἐν παλάμῃσιν,
καὶ διοῖστεύσῃ πελέκεων δυοκαίδεκα πάντων,
τῷ κεν ἅμα ἐσποίμην, νοσφισσαμένη τόδε δῶμα
κουρίδιον, μάλα καλόν, ἐνίπλειον βιότοιο· 580
ταῦ ποτὲ μεμνήσεσθαι οἶομαι ἔν περ ὀνείρῳ.»

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
«ὦ γύναι αἰδοίη Λαερτιάδεω Ὀδυσῆος,
μηκέτι νῦν ἀνάβαλλε δόμοισ' ἐνὶ τοῦτον ἄεθλον·
πρὶν γάρ τοι πολύμητις ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
πρὶν τούτους τόδε τόξον εὖξοον ἀμφαφώωντας 585
νευρὴν τ' ἐντανύσαι διοῖστεῦσαί τε σιδήρου.»

Place au sommeil

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια·
[589] «Εἴ κ' ἐθέλοις μοι, ξεῖνε, παρήμενος ἐν μεγάροισιν
τέρπειν, οὐ κέ μοι ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισι χυθείη· 590
Ἄλλ' οὐ γάρ πως ἔστιν αὐπνους ἔμμεναι αἰὲν
ἀνθρώπους· ἐπὶ γάρ τοι ἐκάστῳ μοῖραν ἔθηκαν
ἀθάνατοι θνητοῖσιν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν·
Ἄλλ' ἦτοι μὲν ἐγὼν ὑπερώϊον εἰσαναβᾶσα

λέξομαι εἰς εὐνήν , ἥ μοι στονόεσσα τέτυκται , 595
αἰεὶ δάκρυς ἔμοῖσι πεφυρμένη , ἐξ οὗ Ὀδυσσεὺς
ᾧχετ ἔποψόμενος Κακοῖλιον οὐκ ὀνομαστήν .
Ἐνθα κε λεξαίμην · σὺ δὲ λέξεο τῷδ' ἐνὶ οἴκῳ ,
ἣ χαμάδις στορέσας , ἣ τοι κατὰ δέμνια θέντων.»
Ὡς εἰποῦς ἄνέβαιν ὑπερώϊα σιγαλόεντα , 600
οὐκ οἶη , ἅμα τῆγε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι .
Ἐς δ' ὑπερῷ ἄναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶ
κλαῖεν ἔπειτ Ὀδυσῆα , φίλον πόσιν , ὄφρα οἱ ὕπνον
ἥδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλε γλαυκῶπις Ἀθήνη .